

Bedrijven met lage break-even-melkprijs hebben betere groeimogelijkheden

Schuld per kg melk bepaalt verschil in kritische melkprijs

Wat zijn de oorzaken van een hoge break-even-melkprijs of kritieke melkprijs? Op zoek daarnaar analyseerden onderzoekers de resultaten van ruim vierhonderd melkveebedrijven. De lasten van rente en aflossing blijken verreweg de belangrijkste oorzaken.

tekst Jelle Zijlstra, Tjeerd Hoekstra, Age Wybren Jongbloed, Jan Hania en Tjalling de Jong

Tabel 1 – Gemiddelde uitgaven en ontvangsten van de groepen bedrijven met hoge en lage bem in centen per kg melk voor het boekjaar 2008-2009

	groep hoog bem > 40 cent	groep laag bem < 32 cent	verschil hoog-laag
aantal bedrijven	64	52	
geleverde melk	876.300	876.400	-100
veevoer	8,9	8,3	0,6
diergezondheid	1,3	1,0	0,3
fokkerij en melkcontrole	1,0	0,8	0,2
teelt	0,3	0,1	0,2
bemesting	1,7	1,5	0,2
mestafzet	0,1	0,1	0,0
energie en water	1,6	1,2	0,4
strooisel en overig	1,3	1,0	0,3
in mindering te brengen opbrengsten:			
omzet vee	-1,8	-2,4	0,6
overige opbrengsten	-0,6	-0,8	0,2
toeslagrechten en nevenactiviteiten	-6,2	-4,9	-1,3
saldo opbrengsten-variabele uitgaven	7,7	5,9	1,8
werk door derden	3,7	2,5	1,2
werktuiguitgaven	3,8	2,9	0,9
grond en gebouwuitgaven	1,4	1,3	0,1
algemene uitgaven	2,0	1,5	0,5
vaste uitgaven	10,8	8,2	2,6
pacht en waterschap	1,9	1,3	0,6
quotumuitgaven	0,9	0,5	0,4
financiële lasten	8,6	3,4	5,2
aflossingen	7,5	3,2	4,3
financiële verplichtingen	18,8	8,4	10,4
betaalde arbeid	0,9	0,5	0,4
privé-onttrekkingen	4,7	4,1	0,6
uitgaven voor arbeid	5,6	4,5	1,1
vervangingsinvesteringen	2,9	2,2	0,7
break-even-melkprijs	45,8	29,2	16,6
bodemprijs	35,4	23,8	11,6

De sterke melkprijsfluctuaties van de afgelopen vier jaar hebben ervoor gezorgd dat het kengetal break-even-melkprijs (bem) steeds meer in de belangstelling staat. De bem geeft aan welke melkprijs een bedrijf nodig heeft om aan alle rekeningen inclusief rente, aflossing en vervangingsinvesteringen te kunnen voldoen.

Bem is daarmee ook een goede indicator voor de gevoeligheid van een bedrijf voor lage melkrijzen. Dit kengetal wordt soms ook wel kritieke melkprijs genoemd. Hoe lager de bem van een bedrijf, des te beter is het bedrijf bestand tegen een lage melkprijs.

Inzicht in bem

Om een beter inzicht te krijgen in de oorzaken van verschillen tussen bedrijven voor dit kengetal, zijn de resultaten van 443 melkveebedrijven die meedoen aan de Topkoers-registratie van Acconavm nader geanalyseerd. De deelnemers zijn relatief grote melkveebedrijven met gemiddeld 864.000 kg melk en hoofdzakelijk gevestigd in Friesland.

In dit artikel presenteren we de resultaten over het boekjaar 2008-2009 voor twee groepen bedrijven: een groep die zowel in 2007-2008 als in 2008-2009 een bem had die hoger was dan 40 cent per kg melk en een groep met een bem die in beide jaren lager was dan 32 cent. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de opbouw van de bem binnen deze beide groepen en van de verschillen tussen de beide groepen.

In tabel 1 is te zien dat de bem wordt berekend door van de totale uitgaven de niet-melkopbrengsten (omzet vee, overige opbrengsten, toeslagrechten en nevenactiviteiten) af te trekken. In de tabel gaat het niet om opbrengsten en kosten, maar om ontvangsten en uitgaven. Bij de uitgaven gaat het steeds om de werkelijke uitgaven met uitzondering van de aflossingen en de vervangingsinvesteringen. De aflossingen zijn gestandaardiseerd door ze voor alle bedrijven op 4 procent van de totale schuld te zetten. Oftewel: alle bedrijven lossen in 25 jaar

A. W. Jongbloed,
student Van Hall
Larenstein

Tj. Hoekstra,
student Van Hall
Larenstein

hun schuld af. Deze correctie is nodig om ervoor te zorgen dat alle bedrijven op een uniforme manier worden beoordeeld.

Naast de gestandaardiseerde aflossingen is ook gewerkt met gestandaardiseerde vervangingsinvesteringen. Die zijn voor ieder bedrijf gelijkgesteld aan de afschrijvingen op machines en werktuigen. Om ook inzicht te krijgen in het niveau van de financiële verplichtingen wanneer de aflossingen helemaal zouden worden opgeschort en de vervangingsinvesteringen helemaal achterwege zouden blijven, is in tabel 1 ook de bodemprijs vermeld. Dit is de meest minimale melkprijs die nodig is om alle echt noodzakelijke verplichtingen na te komen.

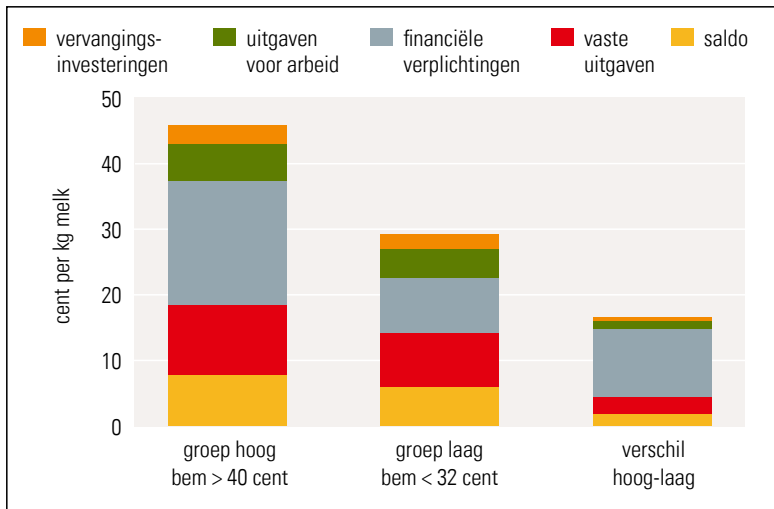
Liquiditeitsproblemen

De gemiddelde bem voor de groep met een bem boven 40 cent was 45,8 cent. Ter vergelijking: de gemiddelde melkprijs van FrieslandCampina (exclusief btw) was tijdens dit boekjaar, dat loopt van mei 2008 tot en met april 2009, 32,3 cent. Deze groep met een hoge bem – die veertien procent vormde van alle deelnemers aan Topkoers – zat daar dus ver boven. Ook wanneer deze bedrijven in het geheel niet meer aflossen en geen vervangingsinvesteringen meer zouden doen, hebben ze nog steeds een melkprijs van 35,4 cent nodig om alle resterende uitgaven te kunnen doen. Om het gat tussen 32,3 en 35,4 te dichten, zullen ze dus – naast minder aflossen en/of vervangingsinvesteringen uitstellen – extra maatregelen moeten nemen, zoals het uitstellen van het betalen van rekeningen en het opnemen van extra krediet. In totaal bleek 81 procent van de relatief grote melkveebedrijven bij een melkprijs van 32 cent niet in staat om aan alle financiële verplichtingen te voldoen.

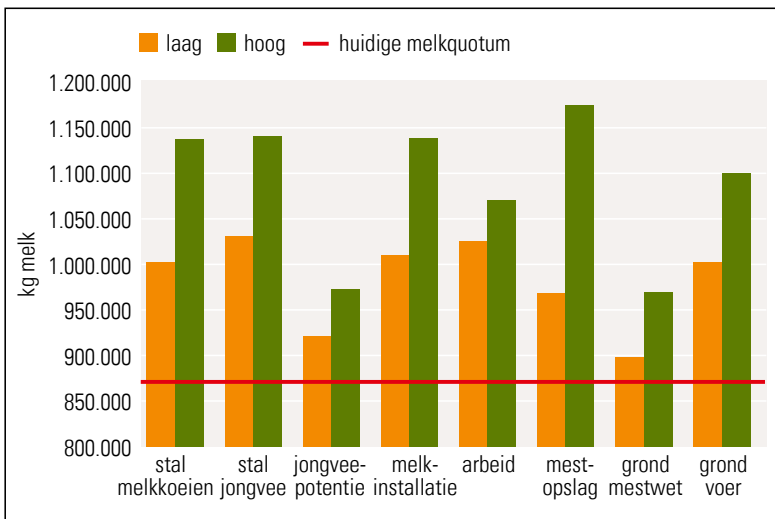
De groep bedrijven met een bem beneden 32 cent, die twaalf procent vormde van alle bedrijven, had gemiddeld een bem van 29,2 cent. Ofwel 3 cent beneden de gerealiseerde melkprijs van 32,3. Nadat alle rekeningen waren betaald, was er aan het eind van het jaar op deze bedrijven dus nog 3 cent per kg melk over.

pannestreek.nl / Tony Tatl

Figuur 1 – Opbouw van de bem op bedrijven uit de groepen hoog en laag, inclusief de opbouw van het verschil tussen de beide groepen

Figuur 2 – Uitbreidingsmogelijkheden in kg melk voor de bedrijven in de groepen hoog en laag op basis van verschillende beperkende factoren

Het verschil in bem tussen beide groepen uit tabel 1 is in figuur 1 grafisch weergegeven. Ook uit deze figuur wordt duidelijk dat er een groot verschil is in bem tussen de beide uiterste groepen. Dat verschil is in de meest rechtse staaf in de figuur nog verder ontleed. Van het totale verschil in bem tussen de groepen hoog en laag van 16,6 cent is 10,4 cent veroorzaakt door de groep die in tabel 1 de financiële verplichtingen wordt genoemd, oftewel 63 procent. In het jaar ervoor lag dit percentage op 57 procent.

Verreweg de belangrijkste oorzaak voor de verschillen binnen deze groep zijn de betalingen voor rente en aflossing. Die vormden in de onderzochte jaren gemiddeld ongeveer 55 procent van de verschillen in bem tussen beide groepen. Na de financiële verplichtingen zijn de uitgaven uit de categorie vaste uitgaven met 15 procent de volgende belangrijke oorzaak, gevolgd door de uitgaven en de niet-melk-ontvangsten die vallen onder het saldo met 11 procent. De uitgaven voor privé, arbeid en vervangingsinvesteringen veroorzaken samen ook 11 procent van de verschillen. De bedrijven in de categorie met een hoge bem hebben dus allereerst veel hogere

rente- en aflossingsverplichtingen en daarnaast scoren ze ook voor de uitgaven die vallen onder de variabele en de vaste uitgaven minder goed.

Uit diverse bronnen is bekend dat de schuld per kilogram melk op Nederlandse melkveebedrijven in de afgelopen tien jaar langzaam stijgt. Het lijkt zeer waarschijnlijk dat die stijging ook zorgt voor een gemiddeld steeds hogere bem. Wanneer de melkprijs niet meestijgt, zal dat leiden tot steeds meer bedrijven met liquiditeitsproblemen.

Toekomstperspectief

Om een beter zicht te krijgen op het toekomstperspectief van de bedrijven uit de groepen hoog en laag uit figuur 1 is nagegaan of de bedrijven met de hoge bem en de grotere schuld wellicht meer ruimte hebben voor groei in de komende jaren. Figuur 2 geeft daarop het antwoord.

Het blijkt inderdaad zo te zijn dat de bedrijven met de hoge bem meer ruimte hebben voor groei op basis van hun beschikbare stalplaatsen, jongveestalling, melkinstallatie, arbeid, mestopslag en de beschikbare grond voor mest en voer. Deze bedrijven bezitten dus op veel punten iets meer overcapaciteit dan de bedrijven met de lage bem.

Op basis van de overcapaciteit aan stallen, melkinstallatie en mestopslag kan er op de bedrijven met een hoge bem ongeveer 150.000 kg melk meer geproduceerd worden dan op de bedrijven met een lage bem. Daar komt wel bij dat deze groep meer dan twee keer zoveel schuld per kilogram melk heeft: 1,83 euro ten opzichte van 0,81 euro voor de groep laag.

Wanneer we op basis van de bem de leencapaciteit bepalen van de beide groepen, dan blijkt dat de bedrijven in de groep met de hoge bem meer hebben geleend dan ze zich aan rente en aflossingen kunnen permitteren. En de groep laag kan nog voor een uitbreiding van circa 250.000 kg melk bijlenen zonder in betalingsproblemen te komen. En daarmee heeft de groep laag per saldo dus ook een veel beter toekomstperspectief als het gaat om uitbreidingsmogelijkheden. |

Conclusies

- De verschillen in bem tussen bedrijven worden voor ongeveer 55 procent verklaard door het niveau van de verplichtingen aan rente en aflossingen. De schuld per kilogram melk is daarmee de belangrijkste oorzaak voor verschillen in bem.
- 81 procent van de relatief grote melkveebedrijven uit dit onderzoek is bij een gemiddelde melkprijs van 32 cent niet in staat om aan alle financiële verplichtingen te voldoen. Alleen door aflossingen en/of vervangingsinvesteringen uit te stellen, kunnen deze bedrijven liquiditeitsproblemen voorkomen.
- De mogelijkheden voor groei zijn op de bedrijven met de lage bem veel gunstiger dan op de bedrijven met de hoge bem, ondanks het feit dat de laatste groep iets meer ruimte heeft binnen de bestaande productiefactoren.